

РЕЦЕПЦІЯ ТВОРІВ В. БАРКИ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПЕРІОДИЦІ

Вікторія Люба,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, viktoria.lukash4@gmail.com

*Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Наталія Кучма***

Поет, філософ, самітник – ця особистість виділяється серед найталановитіших українських письменників в еміграції і своїм способом життя, і своїм творчим спрямуванням. Василь Барка – автор понад 20 книг поезій і прози, есеїв, поміж яких і перший роман про Голодомор «Жовтий князь», екранізований через 30 років після написання, напередодні референдуму за Незалежність під назвою «Голод-33» [1].

На щастя, серед рукописів Барки, які вдалось зберегти УВАН у Нью-Йорку, є й розлога автобіографія письменника, на відміну від його літературних творів, вона доволі стримана, зате скрупульозно точна, що й перетворює її на цікавий історичний документ про й досі мало знане. Саме в автобіографії читаємо: «Повість «Жовтий князь» вийшла друком 1963 року. Це – моя друга прозова річ; перша, «Рай», видана в Америці 1953 року» [2]. Усе, про що писав, Барка брав з власного життя. Пережив і голодомор: «Я мав на тілі 12 ран, що йшли лініями кровоносних судин. Із них сочилася брунатна рідина. Ноги репалися, сочилися і пухли. Я уже ходив, тримаючись за паркан і стіни, там, де вже лежали мертві. Я не надіявся, що виживу... І, може, тому, що я це зазнав, мені пощастило в «Жовтому князі» відновити... Ось як біда часом виходить на добру поправу» [4]. Хто знає, скільки часу носив би Барка у собі гірку пам'ять про страшні 1932- 1933 рр., якби вдруге не пережив голодні муки – вже у Нью-Йорку, у невеличкій кімнатці в афро-кварталі, де, хворий і безробітний, міг собі дозволити лише «одну банку риби на два дні» і миску найдешевшого рису. «Нова голодівка відновила збір тих долей... Так що я писав безперервно 600 сторінок. А потім побачив, що забагато. Скорочував, креслив, міняв вислови, і так чотири рази ті 600 сторінок я переписував від руки» [5].

Над романом «Жовтий князь» Василь Барка працював упродовж двох років (1958-1959). Хотів якнайточніше розповісти світові болючу правду про злочин комуністів, що в самій Україні знищив «коло семи мільйонів, а на Кубані приблизно півтора мільйона із трьох з половиною» [3]. Вперше окремою книжкою роман вийшов у Нью-Йорку 1963 р. Тоді ж Барка, зважаючи на «хрущовське потепління», звернувся до радянських письменників із відкритим листом, де наголошував на доконечній потребі правдиво писати про страшні й повчальні роки штучного голодомору. ... Лист залишився без відповіді. – «Голод-33» – перший повнометражний фільм про голод 1932-33 років у радянській Україні. -Публічний дискурс з цього приводу не рекомендувався в Радянському Союзі, і режисер Олесь Янчук мусив його екранізувати 1963 р. і заручитися допомогою американського історика Джеймса Е. Мейса, – виконавчого директора Комісії США з Голодомору в Україні наприкінці 1980-х, котрий намагався спробувати знайти баланс між фактами та художньою свободою при створенні екранної версії історичних подій (In Famine '33, James E. Mace even played the part of the New York Times journalist Walter Duranty, who in 1933 had notoriously denied the existence of famine in Ukraine, but the Duranty scenes were left out of the film's final version.).

Життя Барки в Америці виявилось найпліднішим етапом у його літературній кар'єрі. У той час він постійно писав вірші та зосереджувався на історії української літератури та національної духовності. Наслідком цього стали літературно-критичні та вагомні релігійно-філософські есе «Хліборобський орфей або кларнетизм» (1961), «Правда кобзаря» («Кобзарева правда», 1961); три збірки – «Жайворонкові джерела» (1956), «Творчість» (1968), «Земля садівничих» (1977), збірка нарисів «Вершник неба» (1965), разом із численними статтями в іноземній періодиці та рукописами, що зберігаються в його архіві.

Американський період у його творчості позначений появою віршованих збірок «Псалом голубиноного поля» (1958), «Океан» (1959, 1979, 1992), «Лірник» (1968), «Океан – II» (1979).

У 1952-77 рр. написав монументальний чотиритомний роман-епопею у віршах «Свідок для Сонця Шестикрилих», за який отримав премію Фундації Антоновичів (1982). У 1992 видав написану двотомну драму у віршах «Кавказ». У цей період Барка також завершує поему-епос «Судний степ», присвячену обивателю та його долі під час Другої світової війни. Вся ця українська лірико-епохальна спадщина поєдналася у віршованій трилогії Барки «Брама смиренних». Згодом автор зізнається, що намагався побудувати в українській культурі «великий і зрозумілий простір духовних скарбів», який формувався тисячоліттями і був жорстоко відібраний комуністичним режимом. Він був переконаний, що ця трилогія допоможе здійснити глибоку реформу української літератури, закласти новаторські віяння, утвердити її національний статус.

Ніхто з нинішніх українських літературознавців не може сказати, був він правий чи ні. Величезна творча спадщина Василя Барки потребує детального вивчення; воно вимагає особливого розуміння та комплексної, прозорої інтерпретації.

Література

1. «Голод 33» – перший повнометражний фільм про голод 1932-33 років у радянській Україні. KinoKultura.pdf
2. Шукає серце щастя (до 100- річчя від дня народження Василя Барки): біобібліогр. покажч. / [уклад.: Н. Мельник, Т. Буряк, О. Круківська]; Держ. закл. «Держ. б-ка України для юнацтва». Київ, 2008. 43 с.
3. Lower, Wendy. Nazi Empire-Building and the Holocaust in Ukraine (Chapel Hill 2005)
4. Mattingly Daria No Novel for Ordinary Men? Representation of the Rank-and-File Perpetrators of the Holodomor in Ukrainian. / Mattingly_Euxeinos 27_2019.pdf
5. Why Stalin Starved Ukraine. *The New Republic*.